

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра історії філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зам. декана
філософського факультету
Дмитро НЕДІПА

« 08 » 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОВА ФІЛОСОФІЯ XVI-XVIII ст.

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
031 Релігієзнавство
перший (бакалаврський)
Релігієзнавство
обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Кириченко Михайло Сергійович, к.ф.н., доцент кафедри історії філософії

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. Масликівська Д. «31» 08 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробники: Кириченко Михайло Сергійович, к.ф.н., доцент кафедри історії філософії

Затверджено

«30» серпня 2021р.

Зав. кафедри історії філософії

(Тарас КОНОНЕНКО)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» 08 2021 року

Маслікова на 2022-2023 н.р. пр. № від 31.08.2022
Маслікова Т.Т. І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань з історії становлення та розвитку Нової філософії XVI-XVIII ст. Формування у студентів знання філософського процесу, засвоєння навичок самостійного опрацювання текстів та розуміння специфіки класичного філософського мислення.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні принципи означення тяглості історико-філософського процесу; принципи та усталені підходи періодизації історії філософії, основоположення застосування парадигмального підходу до аналізу явищ історії філософії.
2. **Вміти** аналізувати матеріал, працювати з текстами, володіти категоріальним апаратом історико-філософського дослідження; застосовувати методологічний інструментарій історико-філософського дослідження, укладати джерельну базу дослідження;
3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурно-мистецьких подій та явищ; використання іншомовних фахових історико-філософських інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Даний курс присвячено вивченню історії європейської філософії XVI-XVIII століть, що становить відносно завершений етап, протягом якого було закладено передумови розвитку сучасної світової філософії та науки. Це період становлення й розвитку класичної європейської філософії, коли формуються характерні для нової філософії школи та напрямки, формулюються головні теоретичні поняття та принципи, закладаються підвалини нового раціонального світорозуміння та суспільної організації.

Дисципліна «**НОВА ФІЛОСОФІЯ XVI-XVIII ст.**» відіграє важливу роль в освоєнні майбутніми спеціалістами філософського масиву інформації про цей етап історії західноєвропейської філософії. Крім того, дисципліна «**НОВА ФІЛОСОФІЯ XVI-XVIII ст.**» орієнтована на здобуття студентами практичних навичок: вміння опрацювати, розуміти та інтерпретувати філософські тексти та вчення, давати їм пояснення та оцінки.

4. **Завдання (навчальні цілі)** – надати студентам цілісну систему знань з історії розвитку філософської думки Нової філософії XVI-XVIII ст.. В результаті навчання студенти мають засвоїти основні поняття та сенс історико-філософських вчень Нової філософії XVI-XVIII ст.; сформувати власний лексикон з історії Нової філософії XVI-XVIII ст. та отримати навички його застосування в науково-практичній діяльності. Здобути навички здійснення самостійного аналізу філософського змісту творів видатних

мислителів доби Просвітництва, та свідомого визначення методів історико-філософської реконструкції їх спадщини.

5. Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. 10. Здатність виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і їх застосування при аналізі актуальних суспільних проблем.

5. Результати навчання:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і методи навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
ККод	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	періодизацію і ключові події історії Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4
1.2	основний зміст і загальну специфіку філософських вчень Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4
1.3	основні постулати філософських напрямків емпіризму та раціоналізму;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4
1.4	ключовий зміст філософських дискусій між раціоналістами та емпіриками;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	3
1.5	основний зміст і загальну специфіку філософської складової вчення раціоналістичного напрямку філософування;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4
1.6	загальний зміст філософської складової в емпірично спрямованих концепціях Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4
1.7	головних представників раціоналізму та емпіризму;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4

1.8	видатних мислителів філософії модерного Просвітництва;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	4
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання основних джерел з вивчення історії філософії епохи класичного Модерну;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе, дослідження текстів, конспект текстів	4
2.2	пояснювати методологічне обґрунтування попередньої обумовленості формування та становлення Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе, дослідження текстів, конспект текстів	4
2.3	пояснювати теоретичні витoki та генетичний зв'язок філософського доробку видатних мислителів Відродження та їх вплив на формування Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе, дослідження текстів, конспект текстів	3
2.4	пояснювати проблемне підґрунтя філософії раціоналізму та емпіризму;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе, дослідження текстів, конспект текстів	4
2.5	пояснювати специфічність раціоналізму та емпіризму як провідних напрямків Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе, дослідження текстів, конспект текстів	4
2.6	грунтовно розкривати зміст філософських вчень мислителів Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе, дослідження текстів	4
2.7	чітко і аргументовано визначити ключові поняття Нової філософії XVI-XVIII ст. та модерного Просвітництва;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, конспект текстів	4
	комунікація:			
3.1	демонструвати здатність до	Семінари,	Усні доповіді	4

	вільної комунікації мовою навчання;	самостійна робота		
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітніх сходинавчих досліджень в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе, дослідження текстів	4
3.3	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари	Усні доповіді, есе, дослідження текстів	4
3.4	брати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи;	Лекція, семінари	Дискусії	4
3.5	вести полеміку стосовно питань інтерпретації філософської спадщини модерних мислителів та вміння аналізувати їх вчення в контексті сучасних соціальних викликів.	Семінари	Дискусії	4
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з історико-філософських досліджень спадщини Нової філософії XVI-XVIII ст., вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе, дослідження текстів	4
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні зі здійсненням лексикографічних та текстологічних досліджень першоджерел історії новочасної філософії;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе, дослідження текстів	4
4.3	приймати самостійні рішення щодо вибору методів та форм власного дослідження в умовах невизначеності;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, есе, дослідження текстів	4
4.4	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість пояснень філософських вчень видатних мислителів Нової філософії XVI-XVIII ст.;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, есе, дослідження текстів	3
4.5	демонструвати можливості до подальшого навчання з високим рівнем автономності.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота, есе,	3

			дослідження текстів	
--	--	--	---------------------	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5
1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.	+	+	+	+	+	+			+	+	+		+	+	+						+	+	+		
4. Організувати процес навчання і самоосвіти.									+	+	+	+		+	+		+	+		+	+	+			
10. Аналізувати місце релігієзнавства в системі гуманітарного знання та суспільну роль релігієзнавця.	+	+	+	+	+		+	+			+	+	+	+		+	+		+	+				+	+
12. Презентувати власний погляд у відкритих дискусіях з релігієзнавчої проблематики.	+	+	+		+	+		+	+	+		+		+	+		+	+	+	+				+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.8), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.8); (комунікація 3.1-3.5); (автономність та відповідальність 4.1-4.5), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1-1.8; 2.1-2.7; 3.1-3.5; 4.1- 4.5 – 21 / 35 балів
2. **Самостійна робота (конспект текстів):** РН 2.1-2.7 – 5 / 10 балів
3. **Самостійна робота (дослідження текстів мовою оригіналу):** РН 2.1-2.7; 3.3-3.2; 4.1-4.5 – 12 / 20 балів
4. **Самостійна робота (написання есе):** РН 2.1-2.7; 3.3-3.2; 4.1-4.5 – 10 / 15 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння

матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (робота з текстами, дослідження текстів мовою оригіналу, написання есе). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 4.3-4.5 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Самостійна робота	До теми 4: Самостійна робота з текстами - конспект 5 текстів (Додаток самостійної роботи студента)	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
	До теми 6: Дослідження іншомовних джерел (знайомство з методологією, узагальнення та інтерпретація результатів,) (Додаток	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 2, 5, 6, 8, 9, 10 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 7 = 21	«5» x 7 = 35

	самостійної роботи студента)		
	До теми 11: Написання есе (Додаток самостійної роботи студента)	«10» x 1 = 10	«15» x 1 = 15
Підсумкова контрольна робота	До тем 1-10	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (конспект першоджерел):

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

3. Самостійна робота (текст есе):

15-13 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов’язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження

12-10 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу,

демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження.

Допускаються несуттєві неточності

9-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

4. Самостійна робота (дослідження іншомовних джерел) та підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження / підсумкової контрольної роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/ п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Частина 1. Періодизація, напрями модерної філософії та аналіз основних праць/вчень				
1	<i>Тема 1.</i> Передумови становлення Нової філософії. Європейська філософія Нового часу. Зміна парадигм філософування. Визначення термінологічної достеменності в поняттях: «Нова філософія», «Філософія Нового часу», «Філософія Модерну», «Модерн».	1	1	4
2	<i>Тема 2.</i> Філософія Ф. Бейкона. «Новий Органон».	1	2	4
3	<i>Тема 3.</i> Раціоналістична філософія Р. Декарта. «Cogito ergo sum».	2	2	4
4	<i>Тема 4.</i> Раціоналістичні засади філософії Б. Спінози.	2	2	4
5	<i>Тема 5.</i> Політична філософія Т. Гоббса. Теорія суспільного договору.	2	2	4
6	<i>Тема 6.</i> філософії Дж. Локка. Вчення про ідеї Дж. Локка та критика вроджених ідей.	2	2	4
7	<i>Тема 7.</i> Іматеріалізм Дж. Берклі. «Esse est percipi».	2	2	4
8	<i>Тема 8.</i> Скептицизм Д. Г'юма. Вчення про людську природу.	2	2	4
Частина 2. Основні вчення модерного Просвітництва				
9	<i>Тема 9.</i> Томас Рід та школа «common sense».	2	2	4
10	<i>Тема 10.</i> Сенсуалізм Е. Кондільяка.	2	2	4
11	<i>Тема 11.</i> Моральна філософія А. Шефтсбері та Ф. Хатчесона.	2	2	4
12	<i>Тема 12.</i> Б. Мандевіль. Розмисли про суспільний добробут.	2	2	4
13	<i>Тема 13.</i> Д. Толанд і А. Коллінз. Матеріалістичні тенденції англійського Просвітництва.	1	2	4
14	<i>Тема 14.</i> Вольтер. Літературно-філософська реакція на попередню філософію.	2	2	2
15	<i>Тема 15.</i> Соціальна філософія Ж.-Ж. Руссо.	2	2	4
16	<i>Тема 16.</i> К. Гельвецій. Філософія виховання і освіти.	1	1	2
17	Підсумкова контрольна робота	2		
	Всього	30	30	60

Загальний обсяг - **120**

Лекцій - **30 год.**

Семінари - **30 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА:

Основна: (Базова)

1. Arendt H. La Crise de la culture. – Gallimard, 1989. – 384 p.
2. Arendt H. Condition de l'homme moderne. – Pocket, 1992. – P. 59-123.
3. Hume D. A Symposium, ed. by D. T. Pears. Flew A. Hume's Philosophy of Belief. A study of his first inquiry. – London, 1961. – 534 p.
4. De Duve T. Au nom de l'art. Pour une archéologie de la modernité. – Paris, Éditions de Minuit, 1989. – 152 p.
5. De Duve T. Nominalisme pictural. Marcel Duchamp, la peinture et la modernité. – Paris, Éditions de Minuit, 1984. – 296 p.
6. Jakapi R. Christian Mysteries and Berkeley's Alleged Non-Cognitivism // Reexamining Berkeley's Philosophy. Daniel, S.H., ed. – Toronto, 2007. – 194 p.
7. Farrell J. Demons of Descartes and Hobbes. Paranoia and Modernity: Cervantes to Rousseau. – Cornell UP, 2006. – 10-202.
8. Lamprecht A.M. The moral and political philosophy of John Locke. NY : Columbia univ. press, 1918. - 119 p.
9. Porter R. The Creation of the Modern World: The Untold Story of the British Enlightenment. – 2000. – P. 87-261.
10. Smith A.D. The Problem of Perception. – Harvard: Harvard University Press, 2002. – P. 60-154.
11. Wade V., Swanston M. Visual perception: an introduction. – London; New York: Routledge, 1991. – 168 p.
12. Walsh W.H. Philosophy of History. An Introduction / W. H. Walsh – Cosmo Publications, 2008. – 253 p.
13. Welsch W. Unsere postmoderne Moderne. – Berlin: Akademie Verlag, 1994. – 344 p.

Додаткова:

1. Ayers M. Locke: Epistemology and Ontology. – London: Routledge, 1991. – 68-126 p.
2. Ardal P.S. Passion and Value in Hume's Treatise. – Edinburgh Univ. Press., 1966. – 243 p.
3. Blackburn S. The Oxford dictionary of philosophy. – Oxford UP, 1996.
4. Chappell V. The Cambridge companion to Locke. – Cambridge : Cambridge univ. press, 1994.
5. Darstek, W. I. A comparison of the educational theories of John Locke and J.J. Rousseau. - New Brunswick, 1980.
6. Foisneau J.-P. Les Passions de Hobbe. // Les Vendredis de la philosophie, journaliste: François Noudelman, France Culture, 2008.
7. Foisneau J.-P. L'inégalité peut-elle être juste ? // Cycle de conférences: Les Amphis de l'AJEF, Lycée Louis-le-Grand, 2012.
8. Gablik S. Le Modernisme et son ombre. – Paris, Thames & Hudson 1984.
9. Henrich D. «Was ist Metaphysik – was Moderne?» / Henrich, Dieter, Konzepte – Essays zur Philosophie in der Zeit, Frankfurt, 1987.
10. Hendel Ch. W. Studies in the philosophy of David Hume. – Indianapolis and New York, 1963.
11. Zuckert M. On Lockean political philosophy. – Kansas: University Press of Kansas, 2002.
12. Jenks C. Post-Modern und Spät-Modern. Einige grundlegende Definitionen. Berlin: Akademie Verlag, 1986. – 121 p.
13. Klotz H. Moderne und Postmoderne. Architektur der Gegenwart 1960-1980. – Braunschweig Wiesbaden, 1984. – 321 p.
14. Martinich A.P. Hobbes: A Biography. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
15. Muehlmann R. Berkeley's Ontology and the Epistemology of Idealism. // «Canadian Journal of Philosophy», 1978.
16. Pasquale P. Locke' on King's Prerogative // Political Theory. 1998.

17. Passmore J. A. *Hume's Intentions*. – Cambridge University Press, 1952.
18. Pears D. *Hume's system. An Examination of the First Book of his Treatise*. – Oxford: University press, 1990.
19. Nolan L. *Primary and Secondary Qualities: The Historical and Ongoing Debate*. – Oxford, OUP. - 2011.
20. Scruton R. *A Short History of Modern Philosophy: From Descartes to Wittgenstein. Part IV The Political Transformation / Roger Scruton* – Routledge, 2001.
21. Spinoza stymies «God's attorney» - Stewart argues the secular world was at stake in Leibniz face off. – *San Francisco Chronicle*: Retrieved 8 September, 2009.
22. Tarcov N. *Locke's education for liberty*. – Chicago - London : Chicago univ. press, 1984.
23. Taylor W.L. *Francis Hutcheson and David Hume as predecessors of Adam Smith*. – Durham North Carolina, 1965.
24. Tenzin W. *Les prodiges de l'esprit naturel*. – Seuil, Points Sagesses, 1993.
25. Tocqueville A. *De la démocratie en Amérique*. – Gallimard, Poche, 2007.
26. Turgot *Tableau philosophique des progrès successifs de l'esprit humain*. – Paris: Flammarion, 1997.
27. Uzgalis W. *Locke's Essay Concerning Human Understanding – A Reader's Guide*, Continuum, 2007.
28. Wittgenstein L. *Philosophical Investigations: the German Text, With a Revised English Translation / Ludwig Wittgenstein*. – Oxford. Blackwell Publishing Ltd. Third edition published. 2001.
29. Woodruff P. *First democracy: the challenge of an ancient idea / Paul Woodruff*. – Oxford: Oxford University Press, 2005.